

Markt **berenvlees** groeit gestaag

**Drie grootste Duitse slachters
geven afnamegarantie**

Meer en meer **varkenshouders willen stoppen met het castreren van beerbiggen**. Voor het berenvlees moet echter wel voldoende afzet zijn.

WAT enkele jaren geleden nog als totaal ondenkbaar werd afgedaan, lijkt nu werkelijkheid te worden: de drie grootste Duitse slachterijen Tönnies, Vion en Westfleisch geven een garantie af dat ze beren afnemen zonder korting. Duitsland was altijd het land met een grote angst voor beren. Beren of berenvlees waren eigenlijk vieze woorden. Maar de bakens lijken nu in één keer volledig te zijn verzet. Echter, is er wel voldoende afzet voor vlees van beren? En hoe gaan de slachterijen in Duitsland en Nederland om met de afname van deze dieren?

Volgens schattingen behoudt 40 tot 50 procent van de in Nederland geboren beren zijn ballen. Deze beerbiggen worden nagenoeg allemaal in eigen land afgemest. In Nederland hebben de marktpartijen – boeren, slachterijen en supermarkten – afgesproken om een volledige castratiestop vóór 2015 na te streven (zie *kader op de volgende pagina*). Veel varkenshouders willen graag overschakelen op het mesten van beren in plaats van borgen.

Duitsland castreert nog maar zeer weinig beerbiggen níet. Het komt nu pas op gang. Toch verwacht Heinz Schweer, directeur inkoop van Vion Duitsland, dat volgend jaar in heel Duitsland 5 tot 10 miljoen beren worden geslacht. Nu zijn dat er nog maar 2 miljoen. Daaruit blijkt dat de markt in Duitsland flink in beweging is. Ook andere binnen- en bui- ➔

Afnemers zien of een ham van een beer is. Er is dan meer huid weg. FOTO: HENK RISWICK

Het tijdpad naar het castratieverbod

Op 29 november 2007 ondertekenden de Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV), de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV), LTO Nederland en het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) de zogenoemde *Verklaring van Noordwijk*. Het convenant is ter ondersteuning mee ondertekend door toenmalig minister van LNV Gerda Verburg en de Dierenbescherming.

In het convenant is afgesproken dat alle supermarkten in Nederland vanaf 1 januari 2009 alleen nog vers vlees van verdoofd gecastreerde tomen verkopen. Verdoofde castratie is een tussenoplossing, want in de verklaring geven de partijen aan vóór 2015 op maatschappelijk verantwoorde wijze te stoppen met het castreren van beren.

Verdoofde castratie is een stille dood gestorven. Momenteel wordt naar schatting al 40 tot 50 procent van alle beerbiggen in Nederland niet meer gecastreerd.

Op 29 september 2008 gaven het Deutscher Bauernverband

(DBV), het Verband der Fleischwirtschaft e.V. (VDF) en het Hauptverband des Deutschen Einzelhandels (HDE) op hun beurt de *Verklaring van Düsseldorf* uit. Deze organisaties vertegenwoordigen respectievelijk de varkenshouders, de slachterijen en vleesverwerkende bedrijven en de detailhandel. In het convenant spreken de partijen af om uiteindelijk tot een volledige castratiestop te komen, maar zonder een datum te noemen. Tot die tijd dienen beren te worden gecastreerd na toediening van een pijnstillertje, met ingang van het eerste kwartaal van 2009.

Sindsdien heeft de tijd niet stilgestaan en lijkt naderende wetgeving af te stevenen op een castratieverbod met ingang van 1 januari 2017.

Ondertussen is in de Europese Unie het besluit genomen om vanaf uiterlijk 2018 een volledige castratiestop in te stellen. In het Verenigd Koninkrijk wordt al tientallen jaren bijna niet meer gecastreerd. In Spanje gaat nog maar een derde van de beren onder het mes.

29 november 2007 tekenen LTO Nederland, COV, NVV en CBL de Verklaring van Noordwijk. Ze spreken af uiterlijk begin 2015 met castreren te stoppen.

FOTO: ENGEL LAMEIJER

tenlandse slachterijen zijn gematigd positief over de mogelijkheden. Mits gecontroleerd kan de berenmarkt gestaag verder groeien.

NEDERLAND

Inkoop Oudewater slacht voor het concept Keten Duurzaam Varkensvlees (KDV) wekelijks gemiddeld 8.750 beren; rond 450.000 op jaarbasis. Directeur Jaap de Wit: “Kregen we morgen allemaal beren geleverd, dan hadden we een probleem met de afzet. Niet alle klanten zijn er klaar voor. Vooral de afzet van poothammen van beren naar Italië is moeilijk. Er is daar nog weinig of geen acceptatie van berenhammen. Het castreermes volledig aan de kant gooien beperkt ons nu nog te veel in de export.” Inkoop Oudewater stuurt de hoeveelheid beren door vleesvarkenshouders geleidelijk toe te laten tot KDV.

3 tot 5 procent van de beren heeft een afwijkende geur. “Maar dat weegt niet op tegen het dierenwelzijn”, zegt De Wit. Beren die het bedrijf bij de bak en braadproef uitsellecteert, gaan naar de industrie in het buitenland, die koude producten maakt.

Het grootste probleem vormt de pootham. Die is herkenbaar door de weggesneden ballen. De pootham gaat meer en meer als hamvlees naar de industrie in Engeland. Afzet naar Italië is onmogelijk, de Italianen weigeren ze domweg. Behalve naar Engeland gaan poothammen van beren naar Spanje of Oost-Europa. Verkoop aan de Duitse industrie is wel mogelijk, maar tegen een lagere prijs dan voor ‘normale’ poothammen. Van het middel gaat de bacon naar Engeland en Australië; de buiken gaan naar Oost-Europa en Azië.

Vion Nederland slacht naar schatting rond 38.000 beren per week. Binnen het Good Farming Star-concept zijn het per jaar 500.000 beren, ofwel wekelijks zo’n 10.000 stuks. Uit dit concept levert Vion vers vlees aan supermarkt Albert Heijn. Daarnaast is er het Good Farming Welfare-programma, vooral gericht op de Engelse afzetmarkt.

Vion slacht in Nederland dus bijna 2 miljoen beren. Het concern kan dat aantal sturen door varkenshouders geleidelijk toe te laten tot de twee programma’s. “Opschalen kan alleen met een blik op de markt”, zegt directeur communicatie Marc van der Lee. “We moeten er voor waken buitenlandse markten onder druk te zetten. De zuidelijke EU-landen zijn nog zeer gevoelig voor beren, ze moeten nog aan het idee wennen”, aldus Van der Lee. Hij bedoelt dat wanneer Vion bijvoorbeeld Italiaanse afnemers poothammen zou opdringen, dit onmiddellijk tot slechtere prijzen zou leiden. “Waar komt de rekening dan te liggen? Poothammen brengen al een slechte prijs op”, zegt Van der Lee. Hij verwacht overigens dat Italië ont-heffing van een castratieverbod aanvraagt bij de EU voor de productie van parmaham.

Van der Lee is van mening dat invoering van een Europees castratieverbod vanaf 2018 realistischer lijkt, gelet op de noodzakelijke acceptatie van de afzetmarkten. “Er is tijd nodig om alle Europese exportmarkten te bewerken en te overtuigen van de kwaliteit en ook van de uiterst minimale risico’s. 100 procent acceptatie is er nog niet in alle afzetlanden”, zegt hij.

Bij slachterij **Van Rooi Meat** was het niet mogelijk informatie te verkrijgen. Van Rooi slacht beren in

het kader van programma's voor de supermarkten en voor de afzet van producten naar Engeland met welzijnseisen (Welfare).

DUITSLAND

Momenteel slacht het coöperatieve **Westfleisch** wekelijks 6.000 tot 9.000 beren, jaarlijks circa 375.000. Die worden goeddeels door Nederlandse boeren geleverd via twee concepten: een Welfare-programma voor afzet naar Engeland en het Tierwohl-concept voor binnenlandse afzet. Voor de levering van beren binnen deze programma's sluit Westfleisch overeenkomsten met *Vertragsbetriebe*. Hiermee heeft het concern het aantal te slachten beren in de hand. Westfleisch slacht alleen beren in de slachterij in Coesfeld.

Directeur inkoop Heribert Qualbrink is voorzichtig met het massaal overschakelen van borgen op beren. "Wij voeren het aantal berenslachten op als er vraag naar het vlees is. En er moeten oplossingen komen die verzekeren dat berenvlees gegarandeerd nooit ruikt." Een slachtaandeel van 5 procent beren aan het eind van het jaar acht Qualbrink geen probleem voor de afzet.

Directeur inkoop van **Vion Duitsland** Heinz Schweer is heel duidelijk: "In Nederland levert Vion aan Albert Heijn alleen vlees van ongecastreerde tomen. Daar heeft de consument er geen enkel probleem mee. Dus waarom zou het in Duitsland wél problemen opleveren? We gaan met onze afnemers

om de tafel zitten om hen alles uit te leggen."

Vion Duitsland slacht in Emstek ongeveer 50.000 beren per jaar. Het werkt er hard aan om op elke slachterij een team te hebben dat met de menselijke neus beren test op een afwijkende geur, volgens de voorschriften van Qualität und Sicherheit (QS). Vanaf 1 juli hanteert Vion een apart uitbetalings-schema (Maske) voor beren. Schweer verwacht dat de omschakeling naar beren mesten in het noorden van Duitsland sneller gaat dan in het zuiden. Hij schat dat de Duitsers in 2013 tussen 5 en 10 miljoen beren slachten. Nu zijn dat er, bij alle slachterijen samen, ongeveer 2 miljoen stuks.

Tönnies Fleisch slacht nu wekelijks ongeveer 30.000 beren, waarvan ongeveer een derde van Nederlandse varkenshouders komt. Volgens directeur inkoop Wilhelm Jäger is de gezamenlijke verklaring van de drie grote slachterijen een duidelijk signaal naar de boeren dat zij kunnen omschakelen naar het mesten van beren. "De afzet van berenvlees, ook met een afwijkende geur, vormt geen enkel probleem", zeg Jäger. "Ongeveer 50 procent van de afzet in Duitsland gaat naar de verwerkende industrie voor de productie van koud te consumeren worst en vleeswaren. Daar is vlees van beren geen enkel punt." Tönnies gaat geen grenzen stellen aan het aantal te leveren beren.

Martin ten Hooven

Een afwijkende geur van berenvlees komt pas vrij bij bakken en braden. In koude producten zoals vleeswaren is de geur niet waar te nemen. FOTO: MICHEL ZOETER